

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ*

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος

Τα κατωτέρω δημοσιευόμενα 13 έγγραφα προέρχονται από το χωρίον Θεολόγος της νήσου Θάσου και συγκεκριμένως από το αρχείον μιας πατριαρχικής οικογενείας προκρίτων, της οικογενείας Μεταξά και των διακλαδώσεών της. Τα έγγραφα ταύτα, καθώς και άλλα αναφερόμενα γενικότερον εις την ιστορίαν της νήσου, εφυλάσσοντο προ του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου εις το Μουσείον της Θάσου, όπου και ευτυχώς ευρέθησαν σώα μετά την λήξιν της βουλγαρικής κατοχής. Ο άλλοτε Έφορος Αρχαιοτήτων Καβάλας και νυν υφηγητής της Αρχαιολογίας εν τω Πανεπιστημίω Θεσσαλονίκης κ. Γ. Μπακαλάκης είχε την ευγενή καλοσύνην να τα θέσει εις την διάθεσίν μου προς μελέτην. Δι' αυτό και τον ευχαριστώ θερμώς.

Τα έγγραφα είναι ολίγα, αλλά ενδιαφέροντα, διότι δίδουν μίαν εικόνα των κυριωτέρων δικαιοπραξιών εις την περιορισμένην και κλειστήν κοινωνίαν των κατοίκων της Θάσου επί τουρκοκρατίας. Είναι εν συμφωνητικόν (αριθ. 1), δύο πωλητήρια (αρ. 2 και 3), μία εκμίσθωσις ή δωρεά ακινήτου (αρ. 4), ένα μεταφρασμένον εις την ελληνικήν φερμάνι (αρ. 5), διά του οποίου απορρίπτεται η ανάκλησις δωρεάς εις υιοθετημένα πρόσωπα, μία άδεια γάμου (αρ. 6), μία υιοθεσία ομού και διαθήκη (αρ. 7), τέσσαρες διαθήκαι (αρ. 8, 9, 10, 11) και δύο εξοφλητικά (αρ. 12 και 13). Τα δύο πωλητήρια έγγραφα έχουν συνταχθεί—ελλείψει των «νοτάρων», οι οποίοι υπάρχουν συνήθως εις τας Κυκλάδας—από τους σχετικώς εγγραμμάτους κατοίκους, ενώ τα υπόλοιπα ελληνικά έγγραφα έχουν εκδοθεί υπό των εκκλησιαστικών αρχών διαφόρων τόπων (η άδεια του γάμου υπό του εν Θάσω επιτρόπου του μητροπολίτου Μαρωνείας και τα υπόλοιπα υπό των διαφόρων ανωτέρων εκκλησιαστικών αρχών και του Πατριαρχείου).

* Η εργασία αυτή είναι δημοσιευμένη στο Αρχείο Ιδιωτικού Δικαίου, τόμ. ΙΓ (1946), σελ. 187-213. Επειδή είναι δυσεύρετη και ενδιαφέρει τους Θασίους την αναδημοσιεύουμε όπως ακριβώς είχε δημοσιευθεί εκείνη την εποχή.

Το πρώτον πωλητήριον έγγραφον είναι απλούν. Δεν έχει τίποτε το ιδιαίτερον. Το δεύτερον παραδίδεται εκ των υστέρων εις τους υιούς του μακαρίτου πλέον αγοραστού. Φαίνεται ότι το αρχικόν πωλητήριον είχε χαθεί και διά του παρόντος γίνεται ανανέωσις εκείνου.

Τα έγγραφα της υιοθεσίας, ως και όλων των άλλων διαθηκών, απεικονίζουν μίαν πλευράν της ιστορίας της αγροτικής οικογενείας Μεταξά και των συγγενών της. Συγκινεί ιδίως η διαθήκη του Χατζή Γιώργη, υιού του Μεταξά. Όλον του το ενδιαφέρον, τώρα που πλησιάζει το κατώφλι του θανάτου, συγκεντρώνεται εις την πιστήν σύντροφον της ζωής του. Φοβείται, μήπως μετά το θάνατόν του οι συγγενείς του την αδικήσουν. Δι' αυτό τονίζει επανειλημμένως την αφοσίωσιν και τας εκδουλεύσεις της και παρακαλεί με θερμά δάκρυα «όλους τους δικαίους αδελφούς του χριστιανούς και τον αρχιερέα του να παρασταθούν, διά να μην αδικηθεί η σύζυγός του Χατζή Μαρία και μείνει αμάρτημα εις την ταλαίπωρον ψυχήν του».

Ενδιαφέρον επίσης είναι το έγγραφον της υιοθεσίας δύο παιδιών και ταυτοχρόνως της διαθήκης των ατέκνων Χατζή Γιώργη και Χατζή Μαρίας. Οι υιοθετούντες δίδουν εν μερίδιον εις την υιοθετουμένην κόρην και δύο εις το αγόρι: «και τούτο όλον γέγονεν με το να απερνά διπλούν το είδος των πραγμάτων εις το κοράσιον καθ' όλα τα έξοδα, όσον δηλαδή της προικός, τόσον και άλλων ετέρων εξόδων».

Με την πράξιν της υιοθεσίας αυτής συνδέεται και η τρία έτη αργότερον γενομένη διά φερμανίου απόρριψις της ανακλήσεως μιας δωρεάς εις τα ίδια τέκνα υπό των ιδίων θετών γονέων. Οι αναφερόμενοι δηλαδή ανωτέρω χωρικοί ανακαλούν την δωρεάν εις κινητά και ακίνητα κτήματα, που εχάρισαν με χοτζέτια, αλλά τα υιοθετημένα παιδιά ενεργούν και εκδίδεται ειδικόν φερμάνι, που απορρίπτει την ανάκλησιν της δωρεάς και καθιστά αυτά νομίμους κυρίους των χαρισμένων κινητών και ακινήτων. Εις την πραγματικότητα εδώ πιθανότατα πρόκειται περί μιας εικονικής και όχι αληθούς διενέξεως, μεταξύ των ανωτέρω προσώπων, που απέβλεπε εις το να καταστήσει ανέκκλητον την δωρεάν και να εξασφαλίσει τα παιδιά από κάθε μελλοντικόν κίνδυνον, προερχόμενον είτε από πλεονέκτας συγγενείς των δωρητών είτε από την τουρκικήν κυβέρνησιν. Ο καθής του τόπου ήτο πάντοτε πρόθυμος να διευκολύνει τους ενδιαφερομένους γονείς και τα θετά παιδιά, αρκεί να τον επλήρωναν διά τους κόπους του.

Το ότι η υπόθεσίς μου είναι ευλογοφανής καταφαίνεται και από τας μετέπειτα φροντίδας του Χατζή Γεωργίου και της Χατζή Μαρίας, αι οποίαι αποβλέπουν εις την κατασφάλισιν των παιδιών αυτών κυρίως, αλλά και εις την αποτροπήν διενέξεων μεταξύ των συγγενών. Οι δύο δηλαδή ανωτέρω αναφερόμενοι χωρικοί, διά να δώσουν μεγαλύτερον κύρος εις την διαθήκην των,

εξαιτούνται και προκαλούν την έκδοσιν συνοδικού γράμματος του Πατριαρχείου, το οποίον επικυρώνει την διαθήκην και ορίζει φρικτά επιτίμια δι' εκείνους, οι οποίοι θα επεδίωκον να την καταπατήσουν.

Μετά τον θάνατον του Χατζή Γιώργη η σύζυγός του Χατζή Μαρία υπανδρεύει την ψυχοκόρην της Παναγιώταν Δημητρίου με τον Σταυρόπουλον του Χατζή Γιαξή. Οι πραγματικοί όμως γονείς του γαμβρού και της νύμφης παραπείθουν την Χατζή Μαρίαν και υπογράφει το 1825 δύο έγγραφα, συμφώνως προς τα οποία τα θετά της τέκνα κληρονομούν την περιουσίαν εξ ίσου. Αλλά η Χατζή Μαρία μετανοεί και διά νέας διαθήκης ακυρώνει τα δύο έγγραφα του 1825 και αποφασίζει ότι, αν οι κληρονόμοι θελήσουν να εφαρμόσουν τα οριζόμενα εις τας πρώτας διαθήκας, τότε θα μοιρασθούν όλην την περιουσίαν του ανδρός της και την ιδιήν της συμφώνως προς αυτάς. Αν όμως δεν δεχθούν, τότε ο θετός υιός της Δημήτριος να λάβει όλην την περιουσίαν της, διότι αυτός της παρεστάθη εις τα γηρατειά κατά την ασθένειάν της και αυτός θα κάνει και τα ψυχικά μετά τον θάνατόν της.

Ενδιαφέρον είναι επίσης το εξοφλητικόν γράμμα, το εκδοθέν υπό του Αναστασιουπόλεως Ανθίμου, το οποίον τερματίζει, φαίνεται, οριστικώς δικαστικούς αγώνες των κληρονόμων του Μεταξά. Οι κληρονόμοι, τα δύο τέκνα του, επικαλούνται την επέμβασιν του επισκόπου της περιοχής, ο οποίος διά του εξοφλητικού του γράμματος επιθυμεί να τους ειρηνεύσει και να τους αποτρέψει από κάθε νέαν αξίωσιν του ενός εις βάρος του άλλου.

Η γλώσσα των εγγράφων είναι ως επί το πλείστον η γλώσσα της εκκλησιαστικής παραδόσεως. Σπανίως παρουσιάζει γλωσσικόν ενδιαφέρον.

Ως προς τον τρόπον της εκδόσεως των εγγράφων έχω να σημειώσω τα εξής: Τα παρατηρούμενα εις αυτά ορθογραφικά λάθη διορθώνονται, επειδή είναι κοινά. Όπου όμως παρουσιάζουν γλωσσικόν ενδιαφέρον, ιδίως όταν ο γράφων εσκόπει να δηλώσει ορισμένον φθόγγον, διατηρώ την ορθογραφίαν του κειμένου. Επίσης τηρείται αυτηρώς μόνον η ορθογραφία των ιδιοχειρών υπογραφών. Προβαίνω όμως εις την διόρθωσιν της στίξεως και εις τον προσήκοντα χωρισμόν των παραγράφων, όπου τούτο ενδείκνυται.

Ως προς την κατάρταξιν και την σειράν εκδόσεως των εγγράφων ηκολούθησα την εξής αρχήν: προέταξα τα αναφερόμενα εις ανταλλαγάς ή πωλήσεις ή δωρεάς κτημάτων και κατόπιν παρέθεσα την άδειαν γάμου, τας διαθήκας και τέλος τα εις αναφεύντα κληρονομικά ζητήματα αναφερόμενα εξοφλητικά γράμματα.

Α

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ

1

1812 Οκτωβρίου 1

Συμφωνητικόν ανταλλαγής κτημάτων: ο Δημ. Χ'' Γεωργίου παρεχώρησε εις τον ανεψιόν του Γεώργιον το ήμισυ οικόπεδόν του και τον επέτρεψε να κτίσει επ' αυτού οικίαν με την συμφωνίαν να δώσει ο μητρειός του Γεωργίου Κυριάκος εις τον Δημήτριον τον αχυρώνα του.

Υψους 0,358, πλάτους 0,225, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον και αι υπογραφαι των μαρτύρων καταλαμβάνουν την πρώτην σελίδα. Αριστερά του κειμένου αφήνεται περιθώριον 4,5 εκατ. Το έγγραφον διπλούται κατ' αρχάς οριζοντίως εις το μέσον, ακολουθεί η αυτή δίπλωσις και κατόπιν επακολουθεί νέα δίπλωσις καθέτως. Η γραφή είναι ευανάγνωστος και η ορθογραφία καλή. Η άνωθεν του κειμένου υπογραφή του Μαρωνείας Κυρίλλου, καθώς και το κείμενον έχουν γραφεί εις την κωμόπολιν Θεολόγος υπό του περιοδεύοντος, φαίνεται, εις την περιοχήν της δικαιοδοσίας του μητροπολίτου.

†Ο Μαρωνείας Κύριλλος επιβεβαιοί:

†Διά του παρόντος ενυπογράφου, εμαρτύρου και επιβεβαίου γράμματος δήλον απο/καθίσταται, ότι εμαρτυρήθη ενώπιον της ημών ταπεινότητος και των / εντιμοτάτων κληρικών, δημογερόντων και προκρίτων
5 της χώρας ταύτης / Θεολόγου, ότι ο κύριος Δημήτριος Χ'' Γεωργίου δέδωκε τω Γεωργίω / ανεψιώ του το ήμισυ του ανήκοντος αυτώ τόπου, εφ' ω έκαμε το οσπίτιόν του / ο Γεώργιος επί συμφωνία του να δώσει τη εντιμότητί του αντί του ήμισυ / τόπου ο μητρειός του Γεωργίου Κυριάκος την αχυρώνα του όλην, ήτις / υπάρχει πλησίον της αχυρώνος
10 του κυρίου Δημητρίου και εκτείνεται άχρι / του οσπιτίου της Τρυγό- νος¹ και όταν ο κύριος Δημήτριος ήθελεν επιχει/ρισθεί να οικοδομήσει επί της αχυρώνος οσπίτιον, ο Κυριάκος και οι κληρονό/μοι της αης γυναικός του Παναγιωτούδας θέλουν λαμβάνει την πλάκαν, / την ύλην και την πέτραν και ο τόπος θέλει μένει εις τον κύριον Δημήτριον, / ως
15 είρηται, κατá την εκτεθείσαν συμφωνίαν. Ούτως ουν εμαρτυρήθη, / απεδείχθη και απεφασίσθη· όθεν εις ένδειξιν διηνεκή και παράστασιν /

1. Όνομα γυναικός.

μόνιμον εγένετο και το παρόν και εδόθη τω διαληφθέντι κυρίω / Δημη-
τρίω Χ' Γεωργίω.

(μια σβησμένη υπογραφή)

τη α' Οκτωβρίου αωιβ, εν τη
χώρα Θεολόγου.—

20 γηδργιδς σταβροπούλου ήιπόσχομαι
βασιλικός ηακόβου ειπώσχομε αναγνόστις: γιανι μαρτιρο
άναγνωστης του σωτηρι μάρτιρας
παπά οίκονόμος μάρτυς

ΠΩΛΗΤΗΡΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

2

1793 Ιουλίον 2

*Η Μαρία, σύζυγος του Κωσταντή, καθώς και τα παιδιά της όλα ομολο-
γούν ότι επώλησαν ένα λιβάδι εις τον γαμβρόν των Μεταξάν του Δημητρίου.*

Ύψους 0,15, πλάτους 0,104, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον με τας υπογραφάς των μαρτύρων καταλαμβάνει ολόκληρον την πρώτην σελίδα. Αριστερά του κειμένου ευρίσκειται περιθώριον 1,4 εκατ. γενόμενον διά διπλώσεως του χάρτου. Η αρχική δίπλωσις διαφαίνεται έτι και σήμερον, διπλώνεται οριζοντίως εις δύο ίσα μέρη και κατόπιν επακολουθεί νέα κατά τον αυτόν τρόπον δίπλωσις. Τόσον το κείμενον, όσον και αι υπογραφαί των μαρτύρων έχουν γραφεί υφ' ενός προσώπου, του μόνου γνωρίζοντος γραφήν μάρτυρος Γιώργη Λιγυρού. Η πωλούσα δεν υπογράφει, διότι προφανώς είναι αγράμματος. Το έγγραφον είναι απολύτως ανορθόγραφον και κακογραμμένον. Ας σημειωθεί ότι εις το κύριον όνομα Κωστατή το δεύτερον τ αντιπροσωπεύει τον φθόγγον *d* και εις την λέξιν γαμπρόν το π τον φθόγγον *b*. Η έννοια του ημίσεος δηλούται γραφικώς με το σχήμα *L*. Εις το μέσον της τετάρτης σελίδος υπάρχει η περίληψις του εγγράφου.

Με το πα[ρόν] μου ομολογώ εγώ η Μαρία / του Κωστατή γυνή και τα παιδιά μου όλα ότι πως επού/λησα το τζαγίρι¹ στην Αγριοδαμασκη-
νιά², / το μερτικόν μου, τον γαμπρόν μας τον Μι/ταξά του Δημήτρη διά
γρόσια ινέα και / μισό, ήγο[υ]ν 9L. Και δι' αυτό έδωσα / την ομολο-

1. Τζαγίρι τουρκ. λέξις = λιβάδι.

2. Αγριοδαμασκηνιά. Τοπωνύμιον της Θάσου.

5 γίαν μας εις τα[ς] χείρας / του Μιταζά κατ' έμ[ε]προσθεν των γεγραμμένων μάρτυρας:

Ιούλιος 2

έτει 1793

γιουργι λιγιρος γραψας

κε μαρτιρο

10

διμήτρη μόργης βασίλη σουτήρι

μάρτυρας μάρτυρας

Εις το μέσον της τετάρτης σελίδος η περίληψις: ωμολογια δια το τζαγiri στιν αγρωδαμασκινια.

3

1825 Δεκεμβρίου 29

Ο Γιώργης του Παπαγιαννάκη και η σύζυγός του Βενετούδα¹ ομολογούν εκ των υστέρων ότι επώλησαν εις τον αδελφόν των Χ'' Γιώργη, μακαρίτην πλέον, διάφορα κτήματα.

Ύψους 0,21, πλάτους 0,157, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον με τας υπογραφάς των μαρτύρων καταλαμβάνει ολόκληρον την πρώτην σελίδα. Αριστερά αφήνεται περιθώριον 1 εκατ. περίπου. Επάνω αριστερά ευρίσκεται τουρκική σφραγίς. Το έγγραφον διπλώνεται οριζοντίως εις δύο ίσα μέρη και κατόπιν επακολουθεί νέα κατά τον αυτόν τρόπον δίπλωσις. Το κείμενον, το οποίον έχει γραφεί υπό του προτελευταίου μάρτυρος Χ'' Κωνσταντή, υιού του Χ'' Σωτηρίου, είναι πλήρες ορθογραφικών λαθών και δυσανάγνωστον. Εις το μέσον της τετάρτης σελίδος υπάρχει η περίληψις του εγγράφου.

Διά τη[ς] παρούσης μου ομολογίας και καθολικής / αποδείξεως ομολογώ εγώ ο Γιώργης του ποτε Παπα/γιαννάκη ομού και η γυνή μου Βινιτούδα ότι επωλήσα/μεν τον αδελφόν μου μακαρίτην Χ'' Γιώργην
5 εν σπιέτιν² / μισόν γρ:'' 150: ήτοι εκατόν πενήντα, έτι και από / δένδρα τέσσιρα εις τις Αεστρίς³ γρ:'' 30: ήτοι τριάντα, έτι / εις του Πρίγο⁴

1. Βενετούδα υποκ. του ονόματος Βενετία.

2. Εν σπίντιν.

3. Αεστρίς, κυρίως Αστρίς, Τοπωνύμιον της νήσου, όπου υπάρχει όρμος και επίνειον του χωρίου Θεολόγος (βλ. Νικ. Θ. Σχινά, Οδοιπορικά σημειώσεις Μακεδονίας, Ηπείρου, νέας οροθετικής γραμμής και Θεσσαλίας, Αθήναι 1887, σελ. 846, 856-857, όπου πολλά διά τας αρχαιότητας του τόπου).

4. Πιθανώς τοπωνύμιον, άγνωστον εις εμέ.

άλλα δύο γρ.:'' 20: ήτοι είκοσι, έτι εν τζα/γίριν στην Αγριοδαμασκη-
 νιάν διά γρόσια 25: ήτοι / είκοσι πέντε, έτι εν χωράφι εις τα Κοίνερα¹
 εις του μαγαζί² / κοντά διά γρόσια 25: ήτοι είκοσι πέντε και γίνονται /
 10 όλα αυτά από³ πουλούμεν γρόσια 250: ήτοι διακό/σια πενήντα και τα
 επουλήσαμεν τέλειαν πούλησιν και / ελάβαμεν τα γρόσια τα άνωθεν
 γεγραμμένα και / διά τούτο εδώσαμεν το παρόν μας ημείς οι αποκά-
 τωθεν / γεγραμμένοι εις χείρας του μακαρίτου Χ'' Γιώργην τα παιδιά /
 ίνα έχουν το κύρος και την ισχύ εν παντί κριτηρίω / και το σπίτιν είναι
 15 με την περιοχήν του μαζί και τον πακαζιν (;).

έτει 1825: Δεκεμβρίου

: 29 :

γεωργις Παπαγιανaki κε η βενιτουδα γινι 'μου επουλουμιθι (;)

ηγεώργις παναγιώ(τ)ου μαρτιρώ

20 αυγουστις γεοργι μαρτιρο

: κέ 'γω : χ'':κοσταντίς ίως του ποτέ χ''σωτιρίου γράψας κέ μαρτυρό
 αναγνωστης γιανι μαθιου μαρτιρο

Εις το μέσον της τετάρτης σελίδος η περίληψις, της οποίας η αρχή είναι δυσανάγνω-
 στος:.....του γιόβγι παπα και βενετούδας τα πράγματα, όπου έδοσα(ν).

4

1833 Ιανουαρίου 10

Εκμισθωσις ή δωρεά ακινήτου κτήματος (πατητηριού) εις Δημητρούδην.

Ύψους 0,155, πλάτους 0,102, επί ενός φύλλου χάρτου. Το κείμενον και η υπογραφή
 του δίδοντος καταλαμβάνουν τα 2/3 περίπου της πρώτης σελίδος. Αριστερά του κειμένου
 αφήνεται διά διπλώσεως περιθώριον 0,01. Το έγγραφον διπλούται δις οριζοντίως εις το με-
 σον. Το κείμενον, το οποίον έχει γραφεί παρ' αυτού του ιδίου του εκμισθούντος ή δωρούντος
 το κτήμα εις τον Δημητρούδην, είναι ανορθόγραφον, αλλά ευανάγνωστον. Εις την λέξιν
 π ρ ο σ τ ά το π αντιπροσωπεύει τον φθόγγον b. Η λέξις π α τ η τ ή ρ ι απαντάται ως π α-
 τ ή ρ ι είτε λόγω απλογίας είτε λόγω του βορείου φωνηεντισμού.

»Διά του παρόντος γράμματος δήλον / γίνεται ότι επήρεν ο Δημητρού-

1. Χειρ. κίνερα = Κοί ν υ ρ α. Αρχαιότατον τοπωνύμιον αναφερόμενον υπό του
 Ηροδότου VI, 47). Τα Κοίνερα είναι όρμος και επίνειον του χωρίου Θεολόγος (βλ. Σ χ ι-
 ν ά, Οδοιπορικαί σημειώσεις κλπ. σελ. 846, 852-853).

2. Αιτιατική κατά το βόρειον ιδίωμα. Αντί: εις το μαγαζί.

3. Από = οπου.

δης το / πατήρι πως είναι αρματωμένο με όλα / τα τακίμια¹ εξόν τα
 βουτζά². Και το πα/τήρι έχει το δρόμον του από πάνω / και από προστά
 έχει διά την αυλήν / του μια λάτα³ έως την πεζούλα και / έως του θε-
 5 μέλιου⁴, οπού είναι το πατήρι. / Και διά τούτο εδόθη το παρόν γράμμα
 εις / χείρας του Δημητρούδη διά ασφάλειαν / και διά το ασκανδάλιστον.

1833:

Ιανουαρίου: 10

Κυριάκος γράφω και υπόσχομαι

5⁵

Αρχαί Ιουνίου 1818

Μονόγραμμα

Σουλτάν Μαχμούτ Β'

Σοφολογιώτατε....⁶ Ιεροδίκια της νήσου Θάσου, πρότυπον των μελετη-
 τών του ιερού δικαίου, αυξηθήτω η σοφία σου. Μόλις φθάσει το υψηλόν αυτο-
 κρατορικών φερμάνιον, έστω γνωστόν ότι οι φόρω υποτελείς Δημήτριος και
 η χριστιανή Παναγιώτα, κάτοικοι του χωρίου Θεολόγος της νήσου ταύτης,
 υπέβαλον εις την Πύλην της ευδαιμονίας Μου αναφοράν, δι' ης ανέφερον ότι
 ο εκ των κατοίκων του χωρίου τούτου φόρω υποτελής Χατζηγεωργίου και η
 σύζυγός του χριστιανή Μαρία είχαν δωρήσει τα εν τω χωρίω τούτω από κοι-
 νού κατεχόμενα τελείας κυριότητος οικίαν, άμπελον, κήπον, μύλον, ελαιό-
 δενδρα και λοιπά κινητά και ακίνητα πράγματα και γνωστού αριθμού ζώα επί
 τη βάσει ιεροδικαστικού χοτζετίου συνταχθέντος ενώπιον μουσουλμάνων μαρ-
 τύρων και διά δωρεάς πραγματικής και νομίμου, παρέδωκαν δε αυτά εις τού-
 τους, οίτινες αποδεχθέντες τα παρέλαβον. Ενώ δε δεν έπρεπε ν' αναμειχθή
 ουδείς και επέμβη εις τα εκ δωρεάς προερχόμενα κτήματα ταύτα, κατ' αυτάς

1. τ α κ ί μ ι α, τουρκ. λέξις = εξαρτήματα.

2. βουτζά = βαρέλια.

3. λάτα = διαφορετικό επίπεδο γης που χωρίζεται με πέτρινη πεζούλα ή χωματο-
 πεζούλα.

4. Αιτιατική κατά το βόρειον ιδίωμα. Αντί: έως το θεμέλιο.

5. Ελλείπει η περιγραφή του φερμανίου, διότι έχω εις την διάθεσίν μου μόνον την με-
 τάφρασιν τούτου γενομένην υπό του κ. Α. Μαμζορίδου, διευθυντού του Μεταφραστικού
 Γραφείου Θεσ/νίκης.

6. Ασυμπλήρωτον το όνομα και εις το πρωτότυπον.

ο ρηθείς και η ρηθείσα εμφανισθέντες και δηλούντες ότι «ημείς μετενοήσαμεν διά την προς υμάς δωρεάν των εν λόγω κινητών και ακινήτων κτημάτων, πραγμάτων και ζώων και θέλομεν ν' ανακτήσωμεν αυτά» δεν παύουσι από του να επεμβαίνουν όλως αυθαирέτως προς κατάληψιν αυτών. Παρεκάλεσαν όθεν οι λαβόντες την δωρεάν την έκδοσιν υψηλού διατάγματός Μου, όπως η υπόθεσις δικασθή ενώπιον του επιτοπίου ιεροδικείου και διαταχθή η αποτροπή της ατόπου επεμβάσεως των δωρητών.

Ερωτηθέντων των δεόντων εκ του αυτοκρατορικού Διβανίου Μου, τούτο εσημείωσεν, ότι ενόσω ούτοι δύνανται ν' αποδείξωσι με δικαιοκρίτους μάρτυρας το περιεχόμενον του χοτζετίου της δωρεάς, δέον όπως εκδοθή υψηλόν διάταγμα Μου, ίνα η υπόθεσις αύτη κριθή κατά τας διατάξεις του ιερού δικαίου.

Εξεδόθη ήδη υψηλόν διάταγμα Μου, όπως η υπόθεσις κριθή κατά το ιερόν δίκαιον. Διατάσσω, όπως, μόλις φθάση η υψηλή Μου διαταγή, ενεργήσης συμφώνως με το εκδοθέν διάταγμα Μου και να δικάσης την υπόθεσιν κατά το ιερόν δίκαιον. Ενόσω ούτοι επενέβησαν, να εξετάσης, ως εμπρέπει, το ζήτημα κατά το ιερόν δίκαιον και ν' αποδώσης το δίκαιον. Εάν πράγματι το ζήτημα έχη, ως εξετέθη, να ενεργήσης συμφώνως με το ισχυρόν δίκαιον και να δυνηθώσιν ούτοι (οι λαβόντες την δωρεάν) ν' αποδείξωσι το περιεχόμενον του χοτζετίου διά δικαιοκρίτων μαρτύρων και ν' αποτρέψης και απαγορεύσης την άτοπον επέμβασιν του ρηθέντος και της ειρημένης.

Εις το εξής μη επιτρέψης εις ουδένα να ενεργήση κατά παράβασιν του ιερού δικαίου και της αυτοκρατορικής Μου διαταγής και μη καταστήσης αναγκάϊαν την αποστολήν και άλλου διατάγματός Μου διά την υπόθεσιν ταύτην. Ούτω να γνωρίζης και να υπολήπτησαι του ιερού συμβόλου.

Εγράφη εν Κων]πόλει κατά τα τέλη Ρετζέπ 1233 (= 1818)

B

ΑΔΕΙΑ ΓΑΜΟΥ

6

1842 Φεβρουαρίου 8

Ο επίτροπος του Αγ. Μαρωνείας Δημ. Χ. Γιαξής και άλλοι μάρτυρες βεβαιούν ότι τα παιδιά του γέρο Σωτήρη και Γιάννη Δημητρίου δεν έχουν μεταξύ των καμίαν συγγένειαν και δι' αυτό εκδίδουν την άδειαν γάμου.

Ύψους 0,159, πλάτους 0,216, επί ενός φύλλου. Η αρχική δίπλωσις έχει μορφήν δι-

πλώσεως σημερινής επιστολής. Το έγγραφον έχει γραφεί υπό του Δημ. Χ. Γιαζή, επιτρόπου Μαρωνείας, και πρώτου υπογραφομένου. Η γραφή είναι αρκετά δυσανάγνωστος, η ορθογραφία κακή. Μερικαί λέξεις γράφονται μαζί.

Κατά την παραγγελίαν του σεβασμιωτάτου δεσπότη μας / εξετάξαμεν καλώς περί το συνοικέσιον του γέρο Σωτήρη και Γι / άννην Δημητρίου και δεν ευρέθησαν να κωλύονται κατά / τους θείους και ιερούς νόμους από καμίαν συγγένειαν και δι / ά τούτο δεδώκαμεν την άδειαν συμφώνως. 1842 Φεβρουαρίου 8.

δημήτριος χ' γιαζής επίτροπος τοῦ ἁγίου μαρωνείας
 »χατζί σταμάτης χατζή Ιωάννου
 ἀναγνώστης του Σωτήρι
 »παπά νικόλαος οἰκονόμος

Γ

ΥΠΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΗΚΗ

7

1815 Ιουνίον 1

Ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος βεβαιοί ότι ο Χατζή Γεώργιος Μεταξάς εκ του χωρίου Θεολόγος και η σύζυγός του Μαρία, το γένος Χατζή Σταυροπούλου, άτεκνοι, αναλαμβάνουν να υιοθετήσουν δύο συγγενικά των παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι.

Ύψους 0,205, πλάτους 0,315, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον καταλαμβάνει τας δύο πρώτας σελίδας και το άνω μέρος της τρίτης σελίδος. Το υπόλοιπον και μεγαλύτερον μέρος της τρίτης σελίδος καταλαμβάνουν αι υπογραφαί των μαρτύρων. Το έγγραφον διπλούται δις οριζοντίως και κατόπιν άπαξ καθέτως. Η γραφή είναι ευανάγνωστος και η ορθογραφία σχετικώς καλή. Το έγγραφον, το οποίον προέρχεται από την γραμματείαν της μητροπόλεως Μαρωνείας, φέρει άνωθεν του κειμένου την υπογραφήν του μητροπολίτου Κωνσταντίνου γραφείσαν πιθανώς διά της χειρός του ιδίου γραφέως απομιμουμένου την γνησίαν υπογραφήν του. Αι υποψίαι μου αύται γεννώνται εκ της αντιπαραβολής και της προσεκτικής εξέτάσεως της εν τω εγγράφω υπογραφής του μητροπολίτου προς την κάτωθεν του υπ' αρ. 10 συνοδικού γράμματος ιδιόχειρον υπογραφήν του. Αι πολλάί κάτωθεν του εγγράφου παρατιθέμεναι υπογραφαί των μαρτύρων οφείλονται εις την επιστημότητα της πράξεως και σκοπόν έχουν να καταστήσουν αυτήν εγκυροτέραν.

+ Ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος επιβεβαιοί:

Ενώπιον της ημών ταπεινότητος και των παρευρεθέντων τιμίωv υποκειμέ / νων παρασταθείς ο Χατζή Γεώργιος Μεταξά από χωρίον Θεολόγου και η / γυνή αυτού Χατζή Μαρία Σταυροπούλου ωμολόγησαν ιδίοις / 5 αυτών χείλεσιν, ότι επειδή (οις κρίμασιν οίδε Κύριος) δεν ετεκνοποίη-

σαν διόλου, / απεφάσισαν αμφότεροι και επήραν δύο συγγενικά των παι-
 δία / διά κληρονόμοι των, το εν θηλυκόν και το έτερον αρσενικόν. Και το
 μεν / θηλυκόν είναι ανέψι επ' αυταδέλφης του Χατζή Γεωργίου Μεταξά,
 Πα /ναγιώτινα ονομαζόμενον, θυγατέρα ούσα του Δημητρίου Παπα
 10 Φραγκή / από χωρίον Παναγία, το δε αρσενικόν είναι ανέψι της Χατζή
 Μαρίας / Χατζή Σταυροπούλου επ' αυταδέλφης και αυτό, υιός ων του
 Χατζή Γιαξή Χα /τζή Σωτήρη από το ίδιον αυτό χωρίον Παναγία, τα
 οποία αυτά και / τα δύο παιδιά τα επήραν οι ρηθέντες διά γνησίων και
 τελείων κληρο /νόμοι των, ως ανωτέρω, καθ' όλην των την περιουσίαν,
 15 κινήτην και ακίνητον. /

Και όταν συν Θεώ, υγείας ούσης, φθάσουν τα παιδιά αυτά εις νό-
 μου / ηλικίας και τα υπανδρεύουν κατά τους θείους και ιερούς νόμους
 και όσα έξο /δα ήθελον κάμει εις το κοράσιον, όταν συν Θεώ φθάσουν να
 τελει /ώσουν οι αίσιοι γάμοι του, ωσαύτως και όσα ρουχικά πράγματα /
 20 ήθελε τω δοθούν τότε παρ' αυτών των γονέων του, ομοίως και όσα /
 άλλα έτερα τινα ήθελε τω δοθούν παρ' αυτών, να είναι καλώς δεδομέ /να
 εις αυτό, χωρίς ποσώς να ανακατώνωνται με άλλα κληρονομικά του /
 πράγματα, αλλά να τα εξουσιάζη αυτό το κοράσιον ως ιδιά του κτή /μα-
 τα· και το αρσενικόν παιδίον, ο Δημήτριος δηλαδή, να μην έχη / κανένα
 25 δικαίωμα να ανακατώνεται τελείως εις αυτά μέσα τα / πράγματα, ωσάν
 οπού ούτως απεφασίσθη από τον ρηθέντα Χατζή / Γεώργιον Μεταξά
 και από την ρηθείσαν Χατζή Μαρίαν Χατζή / Σταυροπούλου.

Όταν δε πάλιν συν Θεώ, υγείας ούσης, φθάσουν να εκτελε /σθώσιν
 και οι αίσιοι γάμοι του Δημητρίου, όσα έξοδα ήθελε γίνουν εις / τους
 30 γάμους και εις λοιπά έτερα έξοδα, πολλά ή ολίγα όντα, να είναι / καλώς
 εξωδευμένα, χωρίς να έχη ουδένα δικαίωμα η ρηθείσα Παναγιώτινα /
 να ερωτά, να ερευνά και να εξετάζη περί αυτών τελείως, μήτε ποσώς /
 να έχη να κάμη από αυτά τίποτε καθώς και ο Δημήτριος δεν έχει να κά-
 μη από / αυτής, ως απεφασίσθη από των / γονέων αυτών Χατζή Γε-
 35 ώργιον Μεταξά / και Χατζή Μαρίαν Χατζή Σταυροπούλου.

Όταν δε ακολουθήση θάνατος / εις τον Χατζή Γεώργιον Μεταξά,
 να γίνεται ίδιος κληρονόμος η γυνή / αυτού Χατζή Μαρία Χατζή Σταυ-
 ροπούλου, όσον εις τα εδικά της πράγματα / πωλημένα όντα εις τον άν-
 δρα αυτής Χατζή Γεώργιον Μεταξά / εις αυτόν από την ιδίαν αυτήν
 40 Χατζή Μαρίαν Χατζή Σταυροπούλου, / τόσον και εις τα του ανδρός
 της, αγορασμένα όντα από την ιδίαν αυτήν / εκ μέρους του ανδρός της
 Χατζή Γεωργίου Μεταξά εις αυτήν. Και εξ εναντίας, / αν ακολουθήση
 θάνατος εις την ρηθείσαν Χατζή Μαρίαν Χατζή Σταυ /ροπούλου, να εί-
 ναι ίδιος κληρονόμος ο ανήρ αυτής Χατζή Γεώργιος Μεταξά / εις όλην

45 την περιουσίαν αυτής, κινητήν και ακίνητον ως ούσα αγορασμένη / παρ'
 αυτού, ως η ίδια ομολογεί εν τω παρόντι μαρτυρικώ, καθώς και ο ανήρ /
 αυτής Χατζή Γεώργιος Μεταξά ομολογεί ιδιοχείρως εν τω παρόντι,
 ότι / την πατρικήν και μητρικήν περιουσίαν, όσον και ιδικήν του, την
 επώλησεν / εις την γυνήν αυτού Χατζή Μαρίαν Χατζή Σταυροπούλου,
 50 και είναι καλώς πω/λημένη.

Όταν δε ακολουθήση θάνατος και εις τους δύο αυτούς, Χατζή Γε-
 ώργ/ιον και Χατζή Μαρίαν, τότε να κληρονομούν αυτούς τα ρηθέντα /
 δύο παιδιά, Παναγιώτινα και Δημήτριος, και η μεν Παναγιώτινα / να
 λαμβάνη ένα μερίδιον και τα κάτω οσπίτια, ως είναι, ο δε Δη/μήτριος
 55 να λαμβάνη δύο μερίδια και τα επάνω οσπίτια, ως / ξεχωρίζουν από το
 πορτί, επειδή ούτω απεφασίσθη από τους ιδίους γονείς / αυτών Χατζή
 Γεώργιον Μεταξά και Χατζή Μαρίαν Χατζή Σταυ/ροπούλου. Και τού-
 το όλον γέγονεν με το να απερνά διπλούν το είδος των / πραγμάτων καθ'
 όλα τα έξοδα, όσον δηλαδή της / προικός, τόσον και άλλων ετέρων εξό-
 60 δων.

Να μην τολμήση όμως / κανένας συγγενής μήτε της Χατζή Μα-
 ρίας μήτε του Χατζή Γεωρ/γίου και θελήση να διασείση τα ρηθέντα δύο
 παιδιά εις το παραμι/κρόν και θελήση τρόπον τινά να ζητήση κληρονομίαν,
 καν άνδρας / είναι καν γυναίκα καν παιδίον καν κοράσιον. Και αν τινάς
 65 εξ αυ/τών θελήση να καταπατήση και να παρέβη την παρούσαν διαθή /
 κην, να είναι ένοχος της αιωνίου φρικτής εκείνης ημέρας και υπεύ/θυνος
 της αιωνίου κολάσεως.

Εις την περί τούτου ουν ένδειξιν και διηνε/κή την ασφάλειαν εγέ-
 νετο το παρόν εκκλησιαστικόν γράμμα / τη τε ημετέρα επιβεβαιώσει
 70 και τη μαρτυρία των παρευρε/θέντων τιμίων υποκειμένων και εδόθη
 εις χείρας της ρηθείσης / Χατζή Μαρίας Χατζή Σταυροπούλου, διά να
 έχη το κύρος και / την ισχύν εν παντί ιερώ κριτηρίω.

"ω "η
 (αωιε: Ιουνίου α:

75 »μαρία θυγατέρα τοῦ μακαρίτου μεταξά ὑπόσχομαι
 ανγνωστις ειοανου γραφου επειβεβεο
 διμητράκης ἐπειβεβεος γειάνης ζορπαζης επεββεωνου
 γηανι αλλειφατινου επτηβεβεο
 διμητρη γιράκη επειβεβεο¹ βινετούδα θίγατιρί τοῦ μακαρίτου

1. Αι τέσσαρες μετά την υπογραφήν της Μαρίας υπογραφαί είναι γραμμέναι διά της
 αυτής χειρός.

- 80 μεταξά υποσχουμε
 »ἐλένη θήγάτηρ τοῦ μάκάριτη μέταξά ὑπόσχομε
 γιωργίς τοῦ Πα΄γιάνάκι μαρτίς
 δημίτρις του ποτὲ παπα ἡπόσχωμαι ἤς τα ἀνοθεν
 ἐλενι θιγαγατέρ τοῦ χ΄: σταυβροπουλου υποέσχομέ
- 85 χ΄: γιαξίς μαρτιρό: χ΄: ιπεζατά (;) μάρτιρώ τὰ ἄνοθεν
 χάτζι παπα αναστάσις: μαρτιρό εἰ τα ἀνοθεν ουανίς λιμούς (;) μαρτίς
 παπά παναγιότις μαρτιρῶ εἰς τὰ ἄνοθεν, σωτήρις αὐγουστη μαρτηρὸ
 παναγήότης παπὰ μάρτης γαβριηλ γιοργί μαρτερο τὰ ἀνοθεν διμιτιρίς,
 [χ΄ μαρτιρο
- 90 γιανίς ῥάξι μαρτιρο
 παπα γηανης μαρτι γέρμαρκὸς και ἐπίτροπος τοῦ αγὸς μαρωνία
 ρας αὐγουστις γιοργί μαρτιρας μάρτηρώ
 γηοργακης· δηαμαντη
 μαρτηρας ευγενής (;) μαρτηρας
- 95 βάσιλλικὸς Ἰωργίου μαρτιρας
 γεώργης παναγιότιου μαρτίρο »θιγατιρ. του χατζι σταβρόπουλου. εἰ
 αναγνόςτης τουπουτέ· παναγιώτη βαγγιλινὶ εἰπόσχομε τα ἀνοθεν
 υπόσχομε αναστάσις αργιρόπολο μαρτιρὸ
 Χ΄α κουστατίς μαρτιρώ
 100 ταανοθεν¹

ΔΙΑΘΗΚΑΙ

8

1801 Μαΐου 23

Διαθήκη του Μεταξά εκ του χωρίου Θεολόγος της Θάσου.

Ὑψους 0,342, πλάτους 0,239, ἐπὶ διφύλλου χάρτου. Το κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης και δευτέρας σελίδος. Το ἔγγραφον διπλοῦται κατ' ἀρχὰς ὀριζοντίως εἰς το μέσον και κατόπιν δις καθέτως. Ἡ γραφή εἶναι ευανάγνωστος. Συχνά το τ γράφεται ὡς θ. Το κείμενον του εγγράφου, ὡς και ἡ ἀνωθεν αὐτοῦ υπογραφή του επισκόπου Αναστασιουπόλεως Ἀνθίμου, ἔχουν γραφῆι πιθανῶς διὰ τῆς χειρὸς του ἰδίου γραφέως, ἀπομιμουμένου τὴν γνησίαν υπογραφὴν του επισκόπου. Τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν διαφορὰν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς υπογραφῆς του εγγράφου τούτου και τῆς ἀντιστοίχου του υπ' ἀρ. 12 εγγράφου, προερχο-

1. Αἱ τέσσαρες τελευταίαι ἀριστερά υπογραφαὶ ἔχουν γραφῆι διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς.

μένου εκ της γραμματείας της αυτής επισκοπής και γραφέντος υπό του αυτού γραφέως. Εις το τέλος της δευτέρας σελίδος τουρκικά γράμματα, τα οποία κατά μετάφρασιν σημαίνουν: ο ταπεινός δούλος ευχέτης Αλή ιεροδίκης της νήσου Θάσου. Κάτω από τα τουρκικά γράμματα τουρκική σφραγίς. Εις την τρίτην σελίδα αναφέρεται τουρκιστί ο κατάλογος των κληροδοτουμένων πραγμάτων. Εις το τέλος της σελίδος νέα τουρκική υπογραφή και σφραγίς.

† Ο Αναστασιουπόλεως¹ Ἀνθιμος επιβεβαιώ:

† Του θείου τε και ιερού Ευαγγελίου διαρρήδην φάσκοντος το «γρηγορείτε και προσεύχεσθε ότι / ουκ οίδατε την ημέραν ούτε την ώραν εν η ο υιός του ανθρώπου έρχεται»², τούτου χάριν / καγώ ο Μεταξάς εκ
5 νήσου Θάσου, χωρίον Θεολόγου υπάρχων, πτοούμενος την άδολον³ / επέλευσιν του κοινού και απαιριτήτου θανάτου και την αιφνίδιον ώραν εκείνην, έκρινα / εύλογον ποιήσαι την παρούσαν μου αυτοπροαίρετον διαθήκην και διορθώσαι εμαυτόν σώ/ας έχων τας φρένας και τον νουν υγιά.

10 Και πρώτον παρά των χριστιανών ζητών συγ/χώρησιν, και συγ-χωρώ πάσι. Λέγω αυτοστοματί και εντέλλομαι ταύτα, ότι το μεν οσπί/τιον με τον ονδά, οπού κάθεταί μέσα, να είναι χαρισμένον εις τον Αναγνώστη. Ομού του χα/ρίζω και το οσπίτιον, οπού είναι κοντά, το οποίον το αγόρασα από τον Φουντομάλλη με την / αυλήν του και με το περιβόλι
15 του. Τοῦ χαρίζω και τον λαδόμυλον, οπού έχω εις τα Κοίνερα⁴ / με τον Δημήτριον Μαριώτη, ομού και τα άλογα και καζάνι. Του χαρίζω και τους κισλάδες⁵ / εις την Ευλοκερατίαν⁶ και εις την Αμυγλαδιάν⁷.

Χαρίζω και τον Δημητρούδη τα κάτω / παλαιά οσπίτια και τον ονδά και το περιβόλι και την κάτω αυλήν με την πόρταν. Του / χαρίζω
20 και τον λαδόμυλον, οπού έχω με τον Μαθιόν του Παρασκευά. Του χα-ρίζω / και τον κισδλά εις τα Παλαιομάνδρια και τον μισόν κισλά, οπού έχω εις το Κλησίδι⁸. / Είναι και δύο αλευρόμυλοι, τους οποίους τους

1. Είναι περίεργον ότι η επισκοπή Αναστασιουπόλεως των Βυζαντινών αναζει εις τους Νέους Χρόνους. Η Αναστασιούπολις ήτο παράλιος πόλις της Θράκης, το κατόπιν Περιθεώριον, όπου σήμερον τα ερείπια του κάστρου του ονομαζομένου Μπουρού Καλέ. Η επισκοπή Αναστασιουπόλεως μετά των του Διδυμοτείχου, Μάκρης, Μοσυνοπόλεως, Πόρων και Ξανθείας υπήγοντο εις την μητρόπολιν Τραϊανουπόλεως Ροδόπης (βλ. Σ τ ι λ π. Κυ ρ ι α κ ί δ ο υ, Βυζαντιναί μελέται, Θεσσαλονίκη 1933, σελ. 40, 41, 109, 110).

2. Ματθαίου 26,41. Μάρκου 14,38.

3. Εννοεί: την άδηλον.

4. Κο ί ν υ ρ α. Τοπωνύμιον. Βλ. ανωτέρω σελ. 193.

5. Χειμερινοί βοσκότοποι.

6. και 7. Τοπωνύμια. Πρβλ. το Α γ ρ ι ο δ α μ α σ κ η ν ι ά ανωτέρω σ. 191.

8. Κ λ η σ ί δ ι. Τοπωνύμιον εκ της λέξεως εκ(κλησίδι)ον.

χαρίζω εις τα δύο αγόρια Αναγνώστην και / Δημητρουόδη, ομού και το χορταρόσπιτο με την λόκβα¹.

25 Χαρίζω και εις την Μαρίαν τον λα /δόμυλον, οπού έχω με τον Γι-
ώργη Λιγερόν και Σωτήρη Γεωργίου με τα αλόγατα και / με το καζά-
νι. Χαρίζω και εις την Λασκαρίναν τον αλευρόμυλον, οπού έχω με τον
Πα /νάγον εις την Ποταμίαν². Χαρίζω και την Βενετίαν τον λαδόμυλον
του παπά Ράντου, / οπού έχω με τον Αχμέτ αγά και Ιωάννην Αλεφα-
30 ντίου. Χαρίζω και της Ελενούδας / τους δύο κισλάδες, το Καλάμι³
και τον Αμπά⁴. Να έχη να παίρνη και η Σοφούδα, εγ / γόνι μου, γρόσια
εκατόν, άλλα τόσα και η Βενετία και η Ελένη, ως καθώς έδωσα και /
εις τα άλλα μου παιδιά.

Και τα μεν αγόρια από αυτά τα εκατόν γρόσια, οπού τους έδωσα, /
35 τα έβαλαν εις μελίσσια και εις πράματα και χρόνον με τον χρόνον αύξη-
σαν και ανέστησαν, / χωρίς να γυρεύουν τα άλλα παιδιά από αυτά τα
ανεστήματα με το να είναι / φανερωμένα. Τα δε εναπολειφθέν κινήτα και
ακίνητα, οπού ήθελαν ευρεθούν μετά / τον θάνατόν μου, και τα όσα τους
έχω δοσμένα με κατάστιχον⁵, οπού υπανδρεύθησαν, / να τα βάζουν κά-
40 τω και να τα μοιράζουν ωσάν αδέλφια επίσης όλα, εξ ων από / εκείνα
οπού έχω χαρισμένα εις το κάθε παιδί μου, και εις εκείνα οπού έχουν
ανεστημένα / τα δύο παιδιά.

Και μετά τον θάνατόν μου όποιο παιδί παρασταθή εις τα έξοδα της
ψυχής μου εις όσα ήθελαν ακολουθήσουν πολλά ή ολίγα, να εβγαίνουν από
45 τα υποστα / τικά μου, και να παίρνη εικοσιπέντε γρόσια τα εκατόν διά
το ζααχμέτι⁶ του. Ει δε πά / λιν και θελήσουν όλα τα παιδιά και βάλουν
το ανάλογόν τους, να μοιράζουν ίσια, χω / ρίς να ήθελεν αδικηθή κανένα
από αυτά. Και όποιο παιδί είναι εκείνο είτε αγόρι / είτε κορίτζι είτε γαμ-
βρός, οπού ήθελεν ανατρέψει και χαλάσει την παρούσαν μου αυ / τοπρο-
50 αίρετον διαθήκην και φέρει εις το αναμεταξύ καμίαν σύγχυσιν ή ζημίαν, /
να είναι παρά της αγίας και ομοουσίου και ζωοποιού και αδιαιρέτου
Τριάδος αφωρισμένον, / κατηραμένον και ασυγχώρητον και προκοπήν
να μην ιδή εις όσα εργάζεται και πολεμά, / εις σκόνη και κονιορτός να

1. Λ ό κ β α, σλκβ. λέξις = δεξαμενή.

2. Χωρίον της νήσου Θάσου.

3. Τοπωνύμιον.

4. Τοπωνύμιον.

5. Έχω δοσμένα με κατάστιχον = έχω καταγεγραμμένα εις κατά-
στιχον.

6. Ζ α α χ μ έ τ ι = Κόπος, αμοιβή των κόπων,

γίνη το τίποτές του και να έχη να κρίνεται εν ημέρα / κρίσεως εν τω
 55 φρικτώ εκείνω κριτηρίω του αδεκάστου κριτού και να έχη και εμού / του
 αμαρτωλού την κατάραν και να γίνεται ρέτι¹ από τα υποστατικά μου
 πράγματα με / το σερί² της βασιλείας τούρκικα και να τα απολαμβά-
 νουν τα εναπολειφθέν παιδιά μου / και αυτό το ενάντιο παιδί να μνίσκη
 άκυρον. Ει δε πάλιν και σταθούν όλα τα παιδιά / μου ωσάν αδέλφια να
 60 μοιράσουν κατά την άνωθεν απόφασιν και διαθήκην μου, οπού / εγράφη
 σώας έχων τας φρένας, να είναι παρά της αγίας και ομοουσίου και ζωο-
 ποιού και / αδιαιρέτου Τριάδος ευλογημένα, συγχωρεμένα, αυξάνων
 και πληθύνων τα υπάρχοντά τους ως / του Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ
 και να έχουν και εμού του αμαρτωλού την ευχήν. Ούτω γενέ/σθω εξ απο-
 65 φάσεως και να έχη το κύρος και την ισχύν εν παντί κριτηρίω. Αμήν. /
 μεταξάς· δημητρηου μεκαλην μου προέρεσιν:
 και με τήν ευχην μου. βεβεονο ταανοθεν:

“ “
 ————— —————
 αωα: ματού: κγ:

9

1816 Ιουλίου 6

*Διαθήκη του Χατζή Γεωργίου, υιού του Μεταξά, εκ του χωρίου Θεο-
 λόγος της Θάσου.*

Ύψους 0,348, πλάτους 0,237, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον καταλαμβάνει τας τρεις πρώτας σελίδας. Εις το τέλος της τρίτης σελίδος τίθεται η σφραγίς του Χ' Γεωργίου, η οποία φέρει ως έτος χρονολογίας το 1813. Το έγγραφον διπλούται κατ' αρχάς δις οριζοντίως και άπαξ καθέτως. Διά διπλώσεως επίσης ορίζεται περιθώριον 2,5 εκατ. εις την πρώτην και τρίτην σελίδα. Η γραφή είναι ευανάγνωστος, αλλά παρατηρούνται αρκετά ορθογραφικά λάθη. Το έγγραφον, το οποίον προέρχεται από την γραμματείαν της επισκοπής Μαρωνείας, φέρει άνωθεν του κειμένου την υπογραφήν του επισκόπου Κωνσταντίνου γραφείσαν πιθανώς διά της χειρός του ιδίου γραφέως, απομιμουμένου την γνησίαν υπογραφήν του επισκόπου. Πρβλ. όσα σχετικώς αναφέρω εν τη περιγραφή του υπ' αρ. 7 εγγράφου.

† Ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος επιβεβαιού:

† Ενώπιον της ημών ταπεινότητος παραστάς ο Χατζή Γεώργιος, υιός του / Μεταξά, από χωρίον Θεολόγον εκ της νήσου Θάσου, ωμολόγησεν /

1. Να γίνεται ρέτι = να απορρίπτεται.

2. Σερί = ιερός νόμος, το κοινής σεριάτ.

ιδίοις αυτού χείλεσιν και εν όρκου φρικτοίς, ότι από τον καιρόν οπού ε/-
5 στεφανώθη νομίμως μετά της συζύγου αυτού Χατζή Μαρίας / Χατζή
Σταυροπούλου ελάμβανεν κατ' έτος από τον πατρικόν και / μητρικόν
αυτής πράγμα, από το μαζούλιον¹ δηλαδή το πατρι/κόν και μητρικόν
της, το όπερ κατά κληρονομίας έχει εις το χω/ρίον Χασαβίτης καλού-
μενον, ποτέ μεν δύο χιλιάδες το χρόνον, / ποτέ δε χίλια πεντακόσια γρό-
10 σια και άλλοτε δύο χιλιάδες γρόσια και / περισσότερον. Και το ολιγό-
τερον χίλια γρόσια, οπόταν δηλαδή δεν / εγίνετο αρκετόν μαζούλι. Και
εν ενί λόγω ποτέ από τα χίλια γρόσια / παρακάτω δεν εξέπεσεν το μα-
ζούλι της, και τούτο όταν ο χρόνος / ήτον πολλά δύστυχος. Αλλ' οπό-
ταν ήτον ο χρόνος ευτυχής, ελάμβανα / από δύο χιλιάδες γρόσια, ίσως
15 και περισσότερα, και όλα αυτά έξω/δεύοντο εις χρείαν του πατρικού μου
οσπιτίου, δηλονότι εις τας ιδικάς μου / υποθέσεις, χωρίς να λαμβάνη η
σύζυγός μου Χατζή Μαρία ουδέ / οβολόν διά ξεχωριστόν της. Και είχε
κάθε δίκαιον να λαμβάνη το ιν/τερέσο του πατρικού και μητρικού αυτής
πράγματος και να το λογαριάζη / δικαίω τω λόγω και να το ξεχωρίζη
20 και να το εξουσιάζη και να το με/ταχειρίζετο, ως ήθελε και ως εβούλε-
το, αλλά διά να μήν μοι ψυχρά/νη υστερούσα τας υποθέσεις του οσπιτίου
μου, άφηνε το πράγμα της / και εξωδεύετο εις τας υποθέσεις μου. Αλλ'
επειδή και εστοχάσθην ότι / ο χρόνος της ζωής του ανθρώπου είναι πολ-
λά ολίγος, μάλιστα δε και αιφνί/διος και χωρίς προυπάρχουσιν ιδέαν,
25 είναι πολλά ενδεχόμε/νον να ακολουθήση τούτο το άωρον και αιφνίδιον
και εις εμέ / τον ανάξιον και αμαρτωλόν και να μείνη η σύζυγός μου, ρη-
θείσα / Χατζή Μαρία, ηδικημένη από μέρους μου με το να κατέτρωγα
την / πατρικήν και μητρικήν αυτής κληρονομίαν τοσούτον χρόνον, ως
ανωτέ/ρω δεδήλωται. Και διά να μην μείνη κανένα αμάρτημα εις την
30 αθλί/αν ψυχήν μου, απεφάσισα έτι ζων και σώας έχων τας φρένας / να
εγχειρίσω το παρόν αρχιερατικόν γράμμα τη ρηθείση συζύ/γω μου Χα-
τζή Μαρία, οπού μετά τον θάνατόν μου να λογαριάζη / και να εβγάνη
πρώτον τα κατ' έτος γρόσια, οπού ελάμβανα από το / πράγμα της, και
να λογαριάζωνται και τα έξοδα, οπού κατ' έτος ε/ξωδεύοντο εις την σύ-
35 ναξιν αυτών των πατρικών και μητρικών αυτής / πραγμάτων, και έπει-
τα να λαμβάνει αυτά εις χείρας της από τα / εδικά μου πράγματα και
ούτω να εμβαίνουν οι κληρονόμοι μου εις / το πατρικόν και μητρικόν
μου πράγμα και να το διαμοιράζουν. / Είπον ανωτέρω ότι από το πράγ-
μα της συζύγου Χατζή Μαρίας / πολλάκις έλαβον δύο χιλιάδες γρόσια,
40 πολλάκις δε χίλια πεντακόσια / γρόσια, πολλάκις όμως τα χίλια δια-

1. Μ α ξ ο ύ λ ι ο ν = εισόδημα.

κόσια πενήκοντα και ποτέ από τα / χίλια γρόσια παρακάτω δεν επήρα
και όλα αυτά τα εξώδεα / εις τας εδικάς χρείας και ανάγκας.

Το πράγμα της συζύγου μου Χατζή / Μαρίας φαίνεται πόσον εί-
ναι εις το χωρίον Χασαβίτης και κάθε / δίκαιος άνθρωπος γνωρίζει τον
45 καρπόν του πράγματος και διά τούτο, / πρώτον παρακαλώ τους συγγε-
νείς μου μετά θερμών δακρύων να / μην αδικήσουν την σύζυγόν μου Χα-
τζή Μαρίαν, αλλά να την δικαιο/σουν δίδοντες προς αυτήν από χίλια
τριακόσια γρόσια τουλάχιστον / διά τον καθ' έκαστον χρόνον ένεκα του
μαξουλίου της οπού ελάμβανα / εγώ και τα εξώδεα εις τας εδικάς μου
50 υποθέσεις, και δεύτερον / παρακαλώ τον αρχιερέα μου και λοιπούς αδελ-
φούς μου χριστι/ανούς να παρασταθούν. ως γράφω και ως ομολογώ και
ως παρα/καλώ μετά θερμών δακρύων μου, να μην αδικηθή μηδέ / εις
το πατρικόν είδος η σύζυγός μου Χατζή Μαρία, αλλά πρώτον / μεν να
λαμβάνη ανά χίλια τριακόσια γρόσια τουλάχιστον διά / τον καθ' έκα-
55 στον χρόνον ένεκα του ιδίου της πράγματος και έ/πειτα να λαμβάνη το
ανδρομοίρι της, κατά τους θείους νόμους, / και το επίλοιπον να διανέμη-
ται εις τους κληρονόμους μου και / εις τα ψυχικά μου.

Παρακαλώ λοιπόν και εκ δευτέρου και εκ τρί/του όλους τους δι-
καίους αδελφούς μου χριστιανούς και τον αρχιερέα μου / να παραστα-
60 θούν, διά να μην αδικηθή η σύζυγός μου Χατζή / Μαρία και μείνη α-
μάρτημα εις την ταλαίπωρον ψυχήν / μου, αλλά να δικαιωθή, ως εγώ
αποφασίζω το δίκαιον με το / να γνωρίζω τα δίκαια της συζύγου μου
Χατζή Μαρίας, άτινα / απέρασαν επάνω μου και εξωδεύθησαν εις εδι-
κάς μου / χρείας και υποθέσεις· να λαμβάνη δε και το ανδρομοίρι της, /
65 όσον την ανήκει κατά τους ιερούς νόμους της εκκλησίας μας. /

Εις την περί τούτο ουν ένδειξιν και διηνεκή την ασφάλειαν εγένετο /
και το παρόν μου εις είδος διαθήκης τη ημετέρα επιβεβαιώσει / και τη
ιδία ιδιοχείρω υπογραφή του ρηθέντος Χατζή Γεωργίου, / υιού Μεταξά,
και εδόθη τη Χατζή Μαρία, ίνα έχη το κύρος / και την ισχύν εν παντί
70 ιερών κριτηρίω.

± φ

,αωις: Ιουλίου 5':

χ'': γεωργης ειποσχομε και παρακαλω και ωμολωγο με την ειδιαν ειδιο-
χιρον μου ειπογραφην

T.Σ. $\left(\frac{\text{XATZI}}{\text{ΓΙΟΡΓΙ}} \right)$ T.Σ.
1813

10

1818 Φεβρουάριος, ινδικτ. Σ'

*Επικύρωση της διαθήκης του Χατζή Γεωργίου και της Χατζή Μαρίας
διά συνοδικού γράμματος.*

Ύψους 0,49, πλάτους 0,358, επί ενός φύλλου. Το κείμενον και αι υπογραφαί καταλαμβάνουν την πρώτην σελίδα. Εις το τέλος αι υπογραφαί των μελών της συνόδου. Το έγγραφον διπλούται δις οριζοντίως και άπαξ καθέτως. Διά διπλώσεως επίσης ορίζεται περιθώριον 0,028 μ. Η γραφή είναι ευανάγνωστος, η δε ορθογραφία πολύ καλή. Η εις τον στίχον 14 παρατηρουμένη παράλειψις γραμμάτων ορισμένων λέξεων οφείλεται εις την φθοράν αυτών, διότι τα γράμματα ταύτα ευρισκόμενα ακριβώς εις δίπλωσιν του εγγράφου απετρίβησαν. Το έγγραφον προέρχεται από την γραμματείαν των Πατριαρχείων, υπό δε του ιδίου γραφέως σημειούται άνωθεν του κειμένου η υπογραφή του πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ'. Κάτωθεν του κειμένου υπάρχουν αι αυτόγραφοι υπογραφαί των συνοδικών και κάτωθεν όλων η του Μαρωνείας ως αποδέκτου.

Κύριλλος ελέω Θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης

† Ιερώτατε μ(ητ)ροπολίτα Μαρωνείας, υπέρτιμε και έξαρχε Ροδό-
πης, εν αγίω πν(εύματι) αγαπητέ αδελφέ και συλλειτουργέ, και εντιμό-
5 τατοι κληρικοί, ευλα/βέστατοι ιερείς και τίμιοι προεστώτες και χρήσι-
μοι γέροντες της επαρχίας ταύτης, χάρις εΐη υμίν και ειρήνη παρά θ(εο)ύ.
Ανηνέχθη ημίν πα/ρά του Χατζή Γεώργη και της νομίμου συζύγου
αυτού Χατζή Μαρίας, των εκ της νήσου Θάσου ορμωμένων, ότι μη έχο-
ντες κληρονόμους κατιόντας και θελήσαντες / ήδη επί ζωής αυτών δια-
10 τάξασθαι τα κατ' αυτούς και άμαχα καταλιπεΐν τοις κληρονόμοις αυτών
εποιήσαντο ευχαρίστως και οικειοθελώς τας εαυ/τών διαθήκας, δι' ων
λεγατεύοντες προηγουμένως τα εκ προαιρέσεως τοις συγγενέσιν (;) αυ-
τών, ους αναγκαίους οι θείοι και Δε μοι προσκαλή..... κλη/ρονο-
μίαν, τα λοιπά των πραγμάτων αυτών καταλείπουσιν εις τε τον Δημή-
15 τριον και την Παναγιωτούδαν, συγγενείς μεν και αυτούς όντας, ιδιαι-
τέ/ρας όμως τινός και εξαιρέτου αγάπης και κλίσεως ηξιωμένους, ότι
ανηλίκους έτι όντας παρέλαβον εν τάξει υιοθεσίας και έχουσι παρ' εαυ-
τοίς παρα/μυθούμενοι ούτω την ατεκνίαν, προς δε και γηροκομούμενοι
και περιθαλπόμενοι υπ' αυτών. Ταύτας δε τας οικειοθελείς αυτών δια-
20 θήκας προσενε/χθείσας ηξίωσας και η ιερότης σου της αρχιερατικής και
κυριαρχικής επιβεβαιώσεώς σου, ως μηδέν ημαρτημένον εχούσας, αλλά
συνωδά ταις νο/μικαίς περιλήψεσιν εκτελεσθείσας. Υπονοούντες όμως
και υποπτευόμενοι, μήπως με την αποβίωσιν αυτών διένεξίς της συμ-

βάσα μεταξύ των / συγγενών και κληρονόμων προξενήση ενόχλησίν τινα και επήρειαν ή μέχρι κεραίας ανατροπήν ταις αυθαιρέτοις αυτών διατάξεσιν, εξητήσαντο / διά της σης ιερότητος προς επικύρωσιν αυτών και ανωνύμως κατά των άλλως πως βουλευσομένων και απ' εναντίας κινηθησομένων το παρόν ημέτερον / εκκλησιαστικόν φρικτόν επιτίμιον.

- Και δη γράφοντες συνοδικώς μετά των περί ημάς ιερωτάτων αρχιε-
 30 ρέων και υπερτίμων, των εν αγίω πν[εύματι] α/γαπητών ημών αδελφών και συλλειτουργών, πρώτον μεν επικυρούμεν τας ειρημένας διαθήκας του Χατζή Γεωργίου και της συζύγου αυτού Χατζή Μαρίας ως / αβιάσ-
 τως και οικειοθελώς υπ' αυτών γραφείσας και υπογραφείσας επί τοις ιδιοκτήτοις αυτών κτήμασί τε και πράγμασι και παρά σου του κατά τό-
 35 πον / γνησίου αρχιερέως και κανονικού κυριάρχου αυτών επιβεβαιωθεί-
 σας και νομιμώς συντελεσθείσας και μηδέν των γνησίων και κατά νό-
 μον συγγενών απο/κλειούσας τε και αποσιωπώσας, ίνα έχωσι το κύρος και την ισχύν εν παντί καιρώ απαράτρεπτον και αμεταποίητον, και γέ-
 νηται η διανομή των κατα/λειπομένων κατά τας αυθαιρέτους αυτών δια-
 40 τάξεις, αρκουμένου ενός εκάστου τοις εκ προαιρέσεως αυτών λεγατευο-
 μένοις και διοριζομένοις και μηδέν έχοντος ι/διορρυθμώς και αυτονόμως αντειπείν ή πλέον του ορισμένου απαιτήσαι κατά πλεονεξίαν και τρόπον φιλάδικον. Είτα δε αποφαινόμεθα εκκλησιαστικώς, ίνα / όσοι και οποίοι των χριστιανών είτε συγγενείς και οικείοι των διατεθειμένων είτε άλλοι
 45 ξένοι τολμήσωσι ποτε διασείσαι τας οικειοθελείς και αβιάστους ταύτας διαθήκας / αυτών και ανατρέψαι ή μέχρι και της κεραίας αυτών παρα-
 βήναι και γνώμη αισχροκερδεί και πλεονεκτική διαθέσει κινηθήναι εμ-
 μέσως ή αμέσως, κρυφίως ή / φανερώς, και ενόχλησίν τινα και επήρει-
 αν ή ζημίαν και αδικίαν μέχρι και αυτού του λεπτού επενεγκείν τοις εξο-
 50 νομασθείσιν δύο προσώποις, τω Δημητρίω και τη Παναγιω/τούδα, ή άλλω τινί των εν ταις διαθήκαις μνημονευομένων συγγενών ή ξένων, οι τοιούτοι ως πλεονέκται και ιδιόρρυθμοι και ασυνείδητοι και κακότροποι α/φωρισμένοι υπάρχωσιν από θεού κυρίου παντοκράτορος και κατηρα-
 μένοι και ασυγχώρητοι και μετά θάνατον άλυτοι και τυμπανιαίοι, αι πέτραι και ο σι/δηρος λυθείησαν, αυτοί δε μηδαμώς, κληρονομήσειαν την λέπραν του Γιεζί¹ και την αγχόνην του Ιούδα, στένοντες είνε και τρέμοντες επί της γης, ως / ο Κάιν, τα κτήματα και υπάρχοντα αυτών είησαν εις απώλειαν, εν γενεά μια εξαλειφθείη το όνομα αυτών μετ' ήχου, άγγελος Κυρίου καταδιώξαι αυ/τούς εν πυρίνη βομφαία, η οργή
 60 του θεού είη επί τας κεφαλάς αυτών και η μερίς αυτών μετά του προδό-

1. Περί του Γιεζί βλ. άρθρον εν Μεγ. Ελλ. Εγκυκλ.

του Ιούδα και προκοπήν μή ποτε ἴδοιεν ἔχοντες και / τας ἀράς πάντων των ἀπ' αἰώνος ἀγίων και των οσίων και θεοφόρων της εκκλησίας πρω-
θ[ιερέων], εἰάν μη ποιήσωσιν, ὡς γράφομεν ἐξ ἀποφάσεως:

''φ
αφίη:

Εν μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδικτιῶνος Ξης':

† ὁ Καισαρείας Ἰωαννίκιος † ὁ Ἐφέσου Διονύσιος † ὁ Ἡρακλείας Με-
λέτιος † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος

† ὁ Δέρκων Γρηγόριος † ὁ πρόεδρος Σηλυβρίας Ἰωαννίκιος

70 † ὁ Στρωμνίτης Γρηγόριος † ὁ Σίφνου Καλλίνικος

† ὁ Μαρωνείας Κωνσταντῖνος

11

1851 Ιανουαρίου 20

Διαθήκη της Χατζή Μαρίας Σταυροπούλου

Ὑψους 0,28, πλάτους 0,21, ἐπὶ διφύλλου χάρτου. Το κείμενον και αι υπογραφαί κα-
ταλαμβάνουν τας τρεις πρώτας σελίδας. Το έγγραφον διπλοῦται κατ' ἀρχάς ὀριζοντίως, κα-
τόπιν καθέτως και τελικῶς πάλιν ὀριζοντίως. Ἡ γραφή εἶναι δυσανάγνωστος και η ὀρθο-
γραφία κακή. Πολλαὶ λέξεις του κειμένου εἶναι ἐνωμένα μεταξύ των. Κατωτέρω ὁμως τας
παραθέτω κεχωρισμένας. Το έγγραφον ἔχει γραφῆ ὑπὸ του προηγουμένου Γαβριήλ Φιλο-
θεΐτου, πνευματικῆς της Χατζή Μαρίας και πρώτου υπογραφομένου ὡς μάρτυρος εἰς το τέ-
λος του εγγράφου. Ὑπεράνω ὁμως του κειμένου της πρώτης σελίδος του εγγράφου ὑπάρχει
η φράσις «Ὁ Μαρωνείας Κύριλλος ἐπιβεβαιοί», γραμμένη πιθανότατα διὰ της χειρὸς του
μητροπολίτου. Ἐπίσης διὰ της αὐτῆς χειρὸς γράφεται εἰς το τέλος του εγγράφου η φράσις
«ἐπικυροῖ την πράξιν και γνησιότητα της τε διαθήκης και των υπογραφών».

† Ὁ Μαρωνείας Κύριλλος ἐπιβεβαιοί,

† Ἡ υποφαινομένη διὰ της παρούσης μου διαθήκης Χατζή Μαρία Χατζή
Σταυροπούλου, γυνή / του μακαρίτου Χατζή Γεωργίου, δηλοποιῶ ἐξ
οικείας και ἀπαρabiάστου ἄλλου τινός θελή/σεώς μου, με λογικόν και
5 φρένας ἔχοντας υγιᾶς, την παρά πόδας διαθήκην μου προς / την μετὰ
τον θάνατόν μου διάταξιν των ἐμῶν πραγμάτων ιδιοκτητῶν. Ὅσα πράγ-
μα / τα ἐδικά μου ἤθελον εὐρεθῶν πατρικά μου, τόσον και ἀπὸ του ἀντρός
μου Χατζή Γεωργίου, ἀπο / φασίζω και γράφω, ὅτι με το να μην εἶχα-
μεν ἐδικά μας παιδιὰ, εἴμεθα ἀκληροὶ. Εἰς / μφωνήσαμεν ομοῦ με τον
10 ἄνδρα μου Χατζή Γεώργιον και ἐπήραμεν δύο συγγενικά μας παιδιὰ /
ονομαζόμενα Δημήτριος Χατζή Γιαξή και Παναγιώτινα Δημητρίου.

Και τότες αποφασίσαμεν / ομού με τον άνδρα μου και εκάμαμεν επί-
σημα έγγραφα πώς θέλει κληρονομήσει το πάσα / παιδίον, δηλαδή με
δεσποτικόν γράμμα με συνοδικόν γράμμα και φερμάνι βασι/λικόν και
15 χοτζέτι και ο μεν Δημήτριος να παίρνη δύο μερίδια από την περιουσίαν
μας του αν/δρός μου και εδικήν μου και η Παναγιώτινα να παίρνη ένα
μερίδιον.

Μετά δε παρέλευσιν / ολίγων χρόνων απέθανεν ο ανήρ μου Χατζή Γε-
ωργίος και ηθέλησαν οι Τούρκοι ωσάν κυβέρ/νησις, διά να κάμη το
20 πράγμα του μακαρίτου Χατζή Γεωργίου μεχλούλικο¹. 'Οντας οπού δεν /
είχε δίκαια, εξ αιτίας είχαμεν κληρονόμους τα δύο παιδιά και εβιάσθη-
μεν και / επήγαμεν εις Αίγυπτον και ελάβαμεν το πράγμα μας οπίσω.
Λοιπόν το κοράσιον / έγινεν εις νόμου ηλικίας και το επάνδρευσα ομού
με τον Σταυρόπουλον του Χατζή Γιαζή. / Και τότες από τους λόγους
25 του Χατζή Γιαζή και από του Δημήτρη Παπά, όντας και αυτείν' παι-
διά των, / χαριζόμενοι από την γνησιότητα των παιδιών των, ερχόντας
από Αίγυπτον έγιναν δύο χοτζέτια / οθωμανικά περί τα παιδιά μου Δη-
μήτριον και Παναγιωτούδαν, ότι διά να κληρονομούν / εξ ίσου. Και αυτά
έγιναν με απάτην, καθώς ανωτέρω γράφω, ότι χαριζόμενοι ο Χατζή /
30 Γιαζής και ο Δημήτριος Παπά από την γνησιότητα των παιδιών των
αθέτησαν τα προ / έγγραφα, όντας και αυτοί οι ίδιοι υπογεγραμμένοι
εις τα ίδια έγγραφα, και, χωρίς / να βάλουν εις τον νουν τους την αμαρ-
τίαν, έκαμαν δύο χοτζέτια, το ένα διά τον Δημήτριον και το άλλο / διά
την Παναγιωτούδα. Λοιπόν μετά παρέλευσιν τόσων χρόνων στοχαζό-
35 μενη και εγώ η Χατζή Μα/ρία η αδικία, οπού έγινε εις το Δημήτριον
υιόν μου, ότι κατά του ανδρού μου και εδικά μου πρώ/τα έγγραφα εζη-
μιώθη πολύ και βλέποντας και τα αρχιερατικά έγγραφα της Μεγάλης
Εκκλη/σίας τους αφορισμούς, οπού έχουν, ότι όποιος τολμήσει τα πρώ-
τα έγγραφα και τα χαλάσει, να / είναι αφωρισμένος. Δια αυτό και εγώ
40 λοιπόν γνωρίζοντας την αδικίαν, οπού έκαμα / εις τον υιόν Δημήτριον,
αποφασίζω ότι τα υστερινά έγγραφα, οπού έκαμα εις τους χιλίους /
οκτακοσίους είκοσι πέντε, να είναι άκυρα και να μην έχουν καμίαν ισχύν
εις κανένα κρι/τήριο, οπού και αν ήθελον υπάγουν, εξ αιτίας είναι σα-
φώς δικαία του ανδρός μου και εδική μου / και διά τούτο δεν είναι δε-
45 κτά. Μόνον να έχουν τα πρώτα γράμματα την πληρεξουσιότητα και την
ισχύν / εν παντί δικαίω δικαστηρίω.

Και ει μεν θελήσουν οι κληρονόμοι και βάλουν το πράγμα του μακα-
ρίτου / ανδρός μου Χατζή Γεωργίου, δηλαδή της Παναγιώτινας ψυχο-

1. Διά να παρουσιάσει ως αδέσποτον.

- παίδας μου, όσον πράγμα επήρεν από / του ανδρός μου την περιουσίαν
 50 και edικήν μου και την εμοίρασεν εξ ίσου με τον Δημήτριον, αν / ήθε-
 λον την βάλουν κάτω και ξαναμοιραστή κατά τα πρώτα έγγραφα, καθώς
 γράφον, δηλαδή δύο να / παίρνη ο Δημήτριος υιός μας από την περιου-
 σίαν μας, τόσον και edικήν μου και του ανδρός μου και τα απά /νω οσπί-
 τια, αν θελήσουν οι κληρονόμοι της Παναγιώτινας ψυχοπαίδας μου διά
 να βάλουν το πράγμα / κάτω να ξαναμοιραστή κατά τα πρώτα έγγραφα,
 καθώς αποφασίσαμεν ομού με τον άνδρα / μου Χατζή Γεώργιον ήδη κα-
 λώς, εξόν τα πράγματα υπό ανέστησαν και οι δύο όντας ανεχώρι-
 στα, / δηλαδή όσον πράγμα ανέστησεν ο Δημήτριος, να μην ανεκατέ-
 γεται η Παναγιώτινα, και όσον / πράγμα ανέστησεν η Παναγιώτινα, να
 60 μην ανακατέγεται ο Δημήτριος. Λοιπόν αν ήθελον οι / κληρονόμοι της
 Παναγιώτινας, καθώς ανωτέρω γράφω, και βάλον το πράγμα, όσον επή-
 ραν / από του ανδρός μου Χατζή Γεωργίου, διά να το μοιράσουν εις τα
 δύο και ένα, δηλαδή ο Δημήτρι /ος να παίρνη δύο μερίδια και ένα η Πα-
 ναγιώτινα, ήδη καλώς¹. Τότε να βάζουν κάτω και / τα edικά μου ελαιό-
 65 δενδρα εις Χαζαβίτι τόσον και τζαίρια, τόσον και άργαστήρια, διά να /
 τα μοιράσουν κατά τα έγγραφα, δηλαδή δύο να παίρνη ο Δημήτρης και
 ένα η Παναγιώτινα, / να τα μοιράζουν και αυτά τα edικά μου πράγμα-
 τα, ωσάν αδέλφια, εξόν από του οσπι /τίου όσα πράγματα ήθελον ευρε-
 θούν μέσα εις το σπίτι έπιπλα, είναι του Δημητρίου / και edικά μου ρου-
 70 χικά και όσα γίδια είναι εις το edικόν μου σημάδι² και πρόβατα είναι
 και αυ /τά όλα του Δημητρίου, χωρίς να τον ζητήσουν οι κληρονόμοι
 της Παναγιώτινας ούτε οβολόν / από αυτά. Και τούτο γίνεται, διατί τα
 δίνω εις τον Δημήτριον εξ αιτίας όντας εμοίρα /σαν, επήρεν ένα μερίδιον
 η Παναγιώτινα και ένα μερίδιον ο Δημήτριος και ένα εγώ / η Χατζή
 75 Μαρία. Λοιπόν δι' αυτό εις τον Δημήτριον τα δίνω, διά να είναι edικά
 του, διά να ελθή / δύο να παίρνη ο Δημήτριος και ένα η Παναγιώτινα
 κατά τα παλαιά έγγραφα, ει μεν / και θελήσουν και βάλουν κάτω το πράγ-
 μα, καθώς ανωτέρω γράφω, δηλαδή το πράγμα / του ανδρός μου και γίνει,
 καθώς γράφον τα παλαιά έγγραφα, και εγώ αποφασίζω / ούτως, ήδη
 80 καλώς να μοιράζεται και το edικόν μου πράγμα εις Χαζαβίτι.
 Ει δε / και δεν θελήσον, διά να το βάλον το πράγμα του ανδρός μου, δη-
 λαδή της Παναγιώτινας / οι κληρονόμοι, τότες ο Δημήτριος υιός μου
 να κάμη ζάπι όλον τον edικόν μου τό /πον και ελαιόδενδρα και τζαίρια

1. Γλωσσική έκφρασις άγνωστος εις εμέ. Γραφή: η δι.

2. Σημείον αναγνωρίσεως εις τα ότα των αιγών.

και εργαστήρια εις Χαζαβίτιν να τα έχη όλα / εις την εξουσίαν του και
 85 να τα κληρονομή όλα αυτός, χωρίς να ανεκατευθούν οι κληρο/νόμοι της
 Παναγιώτινας ούτε οβολού, εξ αιτίας ο Δημήτριος υιός μου με εκοίτα-
 ξεν / εις το γήρας μου και εις την ασθένειάν μου και θέλει κάμει και όλα
 τα ψυχικά μου μετά / τον θάνατόν μου. Ει δε και θελήσον οι κληρονόμοι
 της Παναγιώτινας και κάμον το πράγ/μα, καθώς διά τούτο θέλει ικάμει
 90 και τα ψυχικά μου, ένα μερίδιον οι κληρονόμοι / της Παναγιώτινας και
 δύο μερίδια ο Δημήτριος.

Και τούτο το γράμμα έγινεν με το να / μην έτυχε ο αρχιερεύς εις
 τον τόπον μας απάνω. Και έκραξα τον πνευματικόν / μου πατέρα και
 το έγραψεν αυτό θέλησίν μου και απαραβιάστου τινός. Όθεν εις έδει /-
 95 ξιν ταύτης της αληθείας έγραψα την παρούσαν διαθήκην μου υπογεγραμ-
 μένη / παρ' εμού και του πνευματικού μου, διά να έχη το κύρος και την
 ισχύν εν παντί δικαστηρίου δικαίω.

1851 Ιανουαρίου :20:

έγώ ή Χ'' Μαρία μήν ήξεύροντας νά γράψω βάνω τò σημείον του
 100 σταυροῦ¹.

προηγούμενος γαβριήλ φιλοθεΐτης καὶ πνευματικὸς αὐτῆς πατήρ γράψας
 καὶ μαρτιρό

»χ'':σταμάτης χατζή Ιωάννου βεβεῶ:

»ἀναγνώστης χ''Ιωάννου μαρτίρω

105 Σωτίρις χ''Κωνσταντίνου μαρτυρῶ

Δ Χ''Κωνσταντίνου μάρτυς

θεωδωρως παναγιωτη απο χωρηω Βωργαρω μαρτηρω

σταυρόπουλος χα'', γιανάκι μαρτιρῶ,—

ἀναγνώστις ἀναστασίου μαρτιρῶ.—

110 επικυροί την πράξιν και γνησιότητα της τε
 διαθήκης και / των υπογραφών.—

Δ

ΕΞΟΦΛΗΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

12

1806 Ιουλίου 15

Ο Αναστασιουπόλεως Άνθιμος πιστοποιεί ότι τα δύο τέκνα του μακα-

1. Έχουν γραφεί υπό του ιδίου συντάκτου της διαθήκης Γαβριήλ Φιλοθεΐτου.

ρίτου Μεταξά, Μαρία (σύζυγος του Στρατή Μπογιαντζή) και Αναγνώστης, έλαβον το αναλογούν εις έκαστον μερίδιον της πατρικής περιουσίας.

Ύψους 0,263, πλάτους 0,193, επί ενός φύλλου. Το κείμενον και αι υπογραφαί των μαρτύρων καταλαμβάνουν την πρώτην σελίδα. Αριστερά του κειμένου αφήνεται περιθώριον 2 εκατ. Επάνω δεξιά υπάρχει τουρκική σφραγίς και υπογραφαί. Το έγγραφον διπλούται κατ' αρχάς οριζοντίως εις το μέσον και κατόπιν δις καθέτως. Η γραφή είναι καθαρά και ευανάγνωστος. Ο φθόγγος *b* δηλούται διά του γράμματος *π* με κοκκίδα επ' αυτού π.χ. πογιαντζή. Τα ορθογραφικά λάθη είναι ολίγα. Το έγγραφον προέρχεται από την γραμματείαν της επισκοπής Αναστασιουπόλεως και έχει γραφεί υπό του αυτού γραφέως του υπ' αρ. 8 εγγράφου.

†Ο Αναστασιουπόλεως Άνθιμος επιβεβαιώ†

†Διά του παρόντος εκκλησιαστικού και εξοφλητικού γράμματος γένε-
ται δήλον / ότι ο Στρατής υιός του γέρο Ιωάννη Πογιαντζή από χωρίον
Θεολόγου παίρνοντας / γυναικίκα την θυγατέρα του ποτε γέρο Μεταξά
5 από χωρίον Θεολόγου ονόματι Μα/ρία επάησαν εις την βασιλικήν κρί-
σιν και εκρίθησαν γυρεύοντας να μοι/ράσουν τα όσα τίποτες είχεν ο πα-
τέρας τους και μητέρα τους. Όθεν κατά το / έμρι¹ της βασιλείας τους
εμοίρασεν η κρίσις παίρνοντας το κάθε παιδίον του / άνωθεν γέρο Με-
ταξά το ανάλογόν του, κατά τα χοτζέτια της κρίσεως. Και / τα εμοίρα-
10 ρασαν όλα πέρα περού², κινητά και ακίνητα πράγματα, χωρίς να / έχη
εις το εξής ο εις του άλλου να γυρεύη τίποτες, κάμνοντες εις το αναμε-
ταξύ / τους ιπράβε ισκάθ αμμέι δαβανδάν³. Όθεν εις την περί τούτου
ένδειξιν και / ασφάλειαν έγιναν δύο παρόμοια γράμματα, οπού να βαστά
το εν ο Στρατής / και το άλλο ο Αναγνώστης, έμπροσθεν των προεστών
15 των χωρίων της νήσος Θάσος / και να έχη το κύρος και την ισχύν εν
παντί κριτηρίω† /

Και όποιος από τους δύο υπάγει εις την κρίσιν » »
να έχη να πληρώνη εις το μιρί δύο χιλιά- (αωστ:ιουλίου:ιε
δες γρόσια.

20 εγ ους στρατηγης κε η γηνη μου μαρηα ηπωσχουμε
χ'η σταυρόπουλος προυηστος του χουρήου χαζαβήτη μάρτηρας

1. Έμρι ή εμίρι, ως συνήθως απαντάται εις τα ελληνικά κείμενα, τουρκ. λέ-
ξεις = διαταγή.

2. Πέρα περού = πέρα ως πέρα.

3. Ιερονομικός όρος χρησιμοποιούμενος από τους κατήδες = εξόφλησις και έκπτωσις
από κάθε αγωγήν.

βοργαρουχοριου¹ παναγιωτις προισςος μαρτιρο ταανοθεν
 χοριῶν καλιράχη² βρανᾶς προεστοῦ μαρτηρῶ ταάνοθεν
 αποχοριον παναγια³ γιανακισ μαρτιρο τα ανοθεν
 25 σουτηρίς παναγιωτη· μαρτηρο· ταανοθεν

13

1820 Ιουνίου 20

Ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος πιστοποιεί ότι η Βενετία Μεταξά παρουσιασθείσα ενώπιόν του εδήλωσεν ότι έλαβε παρά του αδελφού της Χ' Γιώργη Μεταξά το ανάλογον μερίδιόν της από την κληρονομίαν του μακαρίτου πατρός της, καθώς και του μακαρίτου αδελφού της Αναγνώστη.

Ύψους 0,318, πλάτους 0,211, επί διφύλλου χάρτου. Το κείμενον και η υπογραφή της μάρτυρος καταλαμβάνουν την πρώτην σελίδα. Αριστερά του κειμένου αφήνεται περιθώριον 2,5 εκατ. Το έγγραφον διπλούται κατ' αρχάς οριζοντίως εις το μέσον, ακολουθεί η αυτή διπλωσις και κατόπιν επακολουθεί νέα δίπλωσις καθέτως. Η γραφή είναι ευανάγνωστος, αλλά το κείμενον έχει αρκετά ορθογραφικά λάθη. Εις το μέσον της τετάρτης σελίδος υπάρχει η περίληψις του εγγράφου. Το έγγραφον προέρχεται από την γραμματείαν της επισκοπής Μαρωνείας. Η άνωθεν του κειμένου σημειωμένη υπογραφή του επισκόπου Κωνσταντίνου έχει γραφεί πιθανώς δια της χειρός του ιδίου γραφέως απομιμουμένου την γνησίαν υπογραφήν του επισκόπου. Πρβλ. όσα σχετικώς αναφέρω εν τη περιγραφή του υπ' αρ. 7 εγγράφου.

†Ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος επιβεβαιοί:

†Ενώπιον της ημών ταπεινότητος και των παρευρεθέντων εντιμοτάτων / κληρικών, ευλαβεστάτων ιερέων και χρησίμων γερόντων του χωρίου Θεολόγος παραστάσα η Βενετία, κόρη του μακαρίτου Μεταξά και γυνή
 5 του / Γεωργίου Παπά Γιαννάκη, ωμολόγησεν ιδίοις αυτής χείλεσιν, ότι από το πατρι/κόν αυτής πράγμα, κινητόν και ακίνητον, όσον δηλαδή ήτο να παραλάβη / εις το μερίδιόν της κατά τους εκκλησιαστικούς και πολιτικούς νόμους το έλαβε / σών και ανελλιπή παρά του αυταδέλφου αυτής Χ' Γεωργίου Μεταξά / και εξώφλησεν τέλεον και δεν έχει πλέον από του κει και εις το εξής να κά / μη μήτε από οσπίτιον μήτε από κανένα άλλο είδος πατρικόν αυτής κινητόν / και ακίνητον. Ως ανωτέρω ωμολόγησεν δε η ίδια, ότι και από όσον μερτικόν / έπρεπε κατά τους νόμους να παραλάβη και από την διαλειφθείσαν περιουσίαν του / μακαρίτου

αδελφού αυτής Αναγνώστου, το έλαβεν και αυτό παρά του ρηθέντος /
 15 αδελφού αυτής τιμιωτάτου κυρ Χατζή Γεωργίου Μεταξά και εξώφλη-
 σεν / και αυτό τέλεον, καθώς και από το πατρικόν της και δεν έχει πλέον
 εις / το εξής να ζητήση παρά του ρηθέντος αδελφού αυτής μέχρι τρι-
 χός / μήτε από πατρικόν μήτε από αδελφικόν, ωσάν οπού επήρεν σώα
 και ανελλι /πή και τα δύο μερίδιά της και εξώφλησεν τέλεον, ως ανωτέ-
 20 ρω. Εις την / περί τούτου ουν ένδειξιν και διηνεκή την ασφάλειαν εγέ-
 νετο και το παρόν εκκλη /σιαστικόν και εξοφλητικόν γράμμα τη ημετέρα
 επιβεβαιώσει και τη μαρτυ /ρία των παρευρεθέντων εντιμοτάτων κλη-
 ρικών, ευλαβεστάτων ιερέων και / χρησίμων γερόντων και προεστώ-
 των του χωρίου τούτου και εδόθη τω τιμιωτά /τω κυρίω Χατζή Γεωρ-
 25 γίω Μεταξά, ίνα έχη το κύρος και την ισχύ εν / παντί ιερώ κριτηρίω.

—''φ: —''η

(αφκ: Ιουνίου κ:

«βενετουδα του μακαριτου μεταξα επε
 χουμι

Η ΑΝΘΙΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Τάκης Τσιμπουκλής

Στα τέλη του περασμένου και στις αρχές του αιώνα μας παρατηρείται μια ιδιαίτερη επίδοση των κατοίκων του Κάστρου προς το ναυτικό επάγγελμα. Το Κάστρο, καίτοι απέιχε από τη θάλασσα τρεις ώρες με τα πόδια, κατέστη κατά τη χρονική αυτή περίοδο το πρώτο ναυτικό χωριό της Θάσου. Είχε περισσότερες από 60 οικογένειες που ζούσαν από το ναυτικό επάγγελμα και διέθεταν πάνω από 30 ιστιοφόρα καΐκια, τα οποία όργωναν ολόκληρο το Αιγαίο, τη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο. Έφθαναν μέχρι τα παράλια της Βόρειας Αφρικής (Μπαρμπαριά), της Νότιας και Βόρειας Ιταλίας, καθώς και της Ισπανίας. Ο αριθμός αυτός είναι εντυπωσιακά μεγάλος σε σχέση με τον πληθυσμό του χωριού, στο οποίο ζούσαν τότε γύρω στις 120 οικογένειες, και σε σχέση με τα άλλα χωριά που μετρούνταν στα δάχτυλα του ενός χεριού τα καΐκια που διέθεταν.

Από διηγήσεις γερόντων απομάχων ναυτικών, που τους πρόλαβα στη ζωή κατά τη νεαρή μου ηλικία, από ομολογίες του παππού μου και του πατέρα μου, που σήμερα δε βρίσκονται στη ζωή, και από μαρτυρίες ελάχιστων ζώντων ακόμα γερόντων μπόρεσα να συγκεντρώσω και να καταγράψω τα ονόματα των Καστρινών ναυτικών που είχαν και συντηρούσαν καΐκια στα τέλη του περασμένου και στις αρχές του αιώνα μας. Τα ονόματα αυτά είναι τα εξής: 1) Δημήτριος Κομλίκης, 2) Δημήτριος Παπαβασιλείου, 3) Βασίλειος Τσιμπουκλής, 4) Γεώργιος Γιαννάκης, 5) Αντώνιος Κοντογεωργίου, 6) Γιαννάκης Κοντογεωργίου, 7) Αναγνώστης Κοντογεωργίου, 8) Αντώνιος Μπάμπουρας, 9) Ιωάννης Κλούτσος, 10) Αντώνιος Τριχάς, 11) Αύγουστος Κρητικός, 12) Νικόλαος Κρητικός, 13) Δημήτριος Ζαγοριανός, 14) Βασίλειος Ζαγοριανός, 15) Αθανάσιος Ζαγοριανός, 16) Κων/νος Ζαγοριανός, 17) Ιωάννης Μυλωνάς, 18) Θεοδωρής Αναγνωστούδης, 19) Νικόλαος Οικονομίδης, 20) Αύγουστος Τσακνάκης, 21) Γεώργιος Λυσκός, 22) Νικόλαος Λορέντζος, 23) Παναγιώτης Κεϊμάνης, 24) Κων/νος Κεϊμάνης, 25) Αντώνιος Φαρμάκης, 26) Παναγιώτης Γλυκερίας, 27) Αδελφοί Γεωργίου Βασιλικού, 28) Αθανάσιος Καραγεωργίου, 29) Μπιρμπιλίας και άλλοι που πιθανότατα μας διαφεύγουν. Υπήρχε μια ναυτική παράδοση στους Καστρινούς που φούντωσε